

αμαρτία

αμαρτία, η, ουσ. [*αρχ. άμαρτία*], η αμαρτία. **1.** μεγάλος λάθος, μεγάλο σφάλμα: «παρά τις τόσες αμαρτίες του, δε λείει να βάλει μυαλό». (Λαϊκό τραγούδι: *ιστορία μου, αμαρτία μου, λάθος μου μεγάλο, είς' αρρώστια μου μες στα στήθια μου και πώς θα σε βγάλω*). **2.** η εκτός νόμου ζωή, η παρανομία: «κανείς δεν είχε καλό τέλος, ζώντας στην αμαρτία». (Λαϊκό τραγούδι: *αλάι μέσ' στην παραλία χρόνια μέσ' στην αμαρτία, ο μπαγλαμάς και το μπουζούκι δεν του λείπει το τσιμπούκι*). **3.** ειρωνική, χαϊδευτική ή θαυμαστική προσφώνηση σε οικείο πρόσωπο: «έλα δω, ρε αμαρτία, μεγάλωσαν οι δουλειές σου και δε μας μιλάς; || ω, καλώς την αμαρτία, καιρό έχουμε να σε δούμε! || πώς τα κατάφερες, ρε αμαρτία, και πρόκοψες τόσο πολύ;». (Ακολουθούν 37 φρ.).

- αμαρτία εξομολογουμένη μισοσυχωρεμένη, βλ. φρ. αμαρτία εξομολογουμένη ουκ έστιν αμαρτία·

- αμαρτία εξομολογουμένη ουκ έστιν αμαρτία, στην περίπτωση που κάποιος παραδέχεται με ειλικρίνεια κάποιο παράπτωμά του ή που λείει την κρυφή του άποψη για κάποιον ή για κάτι που είναι όμως διαφορετική από την άποψη των πολλών, τότε αντιμετωπίζεται σαν μια ελεύθερη έκφραση της γνώμης, χωρίς να της χρεώνεται κάποια υστεροβουλία: «εγώ πιστεύω πως αυτός ο άνθρωπος δεν είναι όπως τον παρουσιάζετε, κι αμαρτία εξομολογουμένη ουκ έστιν αμαρτία»·

- αμαρτίες (αμαρτίαι) γονέων παιδεύουσι τέκνα, λέγεται στην περίπτωση που τα σφάλματα των γονέων έχουν αντίκτυπο και στα παιδιά τους·

- ασθενής και οδοιπόρος αμαρτίαν ουκ έχει, **α.** οι άρρωστοι και οι οδοιπόροι εξαιρούνται από την τήρηση της νηστείας, οι μεν πρώτοι για λόγους υγείας, οι δε δεύτεροι γιατί συνήθως τρώνε ό,τι βρίσκουν ή ό,τι τους προσφέρουν. **β.** πολλές φορές, λέγεται και σε περιπτώσεις που για κάποιον λόγο θέλουμε να δικαιολογήσουμε κάποιον και ζητάμε να εξαιρεθεί από την τήρηση ορισμένων κανόνων ή να επιδειχθεί ανοχή για την παρεκτροπή του από κάποιο τυπικό·

- για να πω την αμαρτία μου, βλ. φρ. να σου πω την αμαρτία μου·

- δε δίνει ούτε την αμαρτία του, είναι πολύ τσιγκούνης, πολύ φιλάργυρος: «απ' αυτόν πας να ζητήσεις δανεικά; Αυτός, αγόρι μου, δε δίνει ούτε την αμαρτία του», δηλ. ακόμη και την αμαρτία του θέλει να την κρατήσει, για να μηιώσει την αίσθηση ότι δίνει κάτι. Συνών. *δε δίνει του αγγέλου του νερό ή δε δίνει ούτε στον άγγελό του νερό / δε δίνει του αγίου του θυμίαμα ή δε δίνει ούτε στον άγιό του θυμίαμα / δε δίνει του αγίου του νερό ή δε δίνει ούτε στον άγιό του νερό*·

- δεν είναι αμαρτία; **α.** (για πρόσωπα, ζώα ή για κάτι) λέγεται στην περίπτωση που εκφράζουμε τον οίκτο, τη λύπη ή τη συμπάθειά μας για κάποιον ή για κάτι ή προτρέπουμε κάποιον άλλον να μη συμπεριφερθεί σκληρά ή να μην κάνει κακό σε κάποιον ή σε κάτι: «μην το ταλαιπωρείς άλλο τ' ανθρώπακι, δεν είναι αμαρτία; || δεν είναι αμαρτία να βασανίζετε τα ζώα; || δεν είναι αμαρτία να κόψεις ένα τόσο ωραίο δέντρο». (Λαϊκό τραγούδι: *ως πότε, πες - αμάν, αμάν, δεν είναι αμαρτία να λιώνω γω για σένανε - αμάν, αμάν, και νάσ' εσύ η αιτία*). **β.** δεν είναι σωστό, είναι άδικο: «'δεν είναι αμαρτία να χάσεις μια τόσο καλή δουλειά || δεν είναι αμαρτία να γκρεμίσουν αυτό το νεοκλασικό κτίριο»·

- δίνω άφεση αμαρτιών, βλ. λ. [άφεση](#)·

- είναι αμαρτία, **α.** (για πρόσωπα) είναι πονηρός, έξυπνος και χρησιμοποιεί την εξυπνάδα του για να κάνει κατεργαριές, απατεωνιές και, κατ' επέκταση, ο κατεργάρης, ο απατεώνας: «μην μπλέξεις σε καμιά δουλειά μ' αυτόν τον άνθρωπο, γιατί είναι αμαρτία». **β.** είναι άδικο: «μην του φέρεσαι μ' αυτόν τον τρόπο, γιατί είναι αμαρτία». (Λαϊκό τραγούδι: *ως πότε πες μου βλάμισσα αμάν, αμάν, δεν είναι αμαρτία να λιώνω εγώ για σένανε και να 'σαι συ αιτία*)· βλ. και φρ. *δεν είναι αμαρτία(;)·*

- είναι αμαρτία απ' το Θεό, δεν είναι καθόλου σωστό, είναι μεγάλο άδικο: «το να θέλεις να παρατήσεις τη δουλειά τώρα που την έφτασες σχεδόν στο τέλος της, είναι αμαρτία απ' το Θεό || μην καταστρέφετε αυτό το δασάκι, είναι αμαρτία απ' το Θεό»·

- είναι βουτηγμένος στην αμαρτία, **α.** είναι ακόλαστος, έκφυλος: «ο πατέρας της πάει να σκάσει απ' το κακό του, γιατί η κόρη του τραβιέται μ' έναν τύπο, που είναι βουτηγμένος στην αμαρτία». **β.** είναι μεγάλος απατεώνας: «μην του έχεις την παραμικρή εμπιστοσύνη, γιατί ο τύπος είναι βουτηγμένος στην αμαρτία»·

- είναι μεγάλη αμαρτία, **α.** είναι πανέξυπνος, αλλά χρησιμοποιεί την εξυπνάδα του για κατεργαριές, για απατεωνιές και, κατ' επέκταση ο μεγάλος κατεργάρης, ο μεγάλος απατεώνας: «είναι μεγάλη αμαρτία ο τύπος που κάνεις παρέα, γι' αυτό πρόσεχε να μην μπλέξεις». **β.** έχει ψηθεί στην παρανομία: «τον ξέρουν όλοι μέσα στην πιάτσα, γιατί είναι μεγάλη αμαρτία»·

- είναι μια αμαρτία! επιτείνει το είναι μεγάλη αμαρτία. Πολλές φορές, η φρ. κλείνει με το *μα τι αμαρτία* ή με το *Θεός να σε φυλάει*·

- είναι παλιά αμαρτία, πέρασε τη ζωή του στην παρανομία, στην ακολασία και στη διαφθορά: «αυτόν που βλέπεις είναι παλιά αμαρτία»· βλ. και φρ. *παλιά αμαρτία*·

- είναι σκέτη αμαρτία, λέγεται ιδίως για γυναίκα, που είναι πολύ όμορφη, πολύ ελκυστική και μπορεί να βάλει στον πειρασμό τον καθένα: «είχε μαζί του μια γυναίκα που ήταν σκέτη αμαρτία»·

- είπα και ελάλησα και αμαρτίαν ουκ έχω, ό,τι ήταν να πω, το είπα ή ό,τι ήταν να συμβουλευσω, το συμβούλευσα, από δω και πέρα δεν ευθύνομαι στο παραμικρό για ό,τι συμβεί, ιδίως κακό: «αν μπλέξεις μ' αυτόν τον άνθρωπο, θα 'χεις κακά ξεμπερδέματα, είπα και ελάλησα και αμαρτίαν ουκ έχω». Πρβλ.: *εἰ μή ἦλθον καὶ ἐλάλησα αὐτοῖς, ἀμαρτίαν ουκ εἶχον· νῦν δέ πρόφασιν οὐκ ἔχουσι περὶ τῆς ἀμαρτίας αὐτῶν*. (Ιωάν. ιε' 22)·

- ζω στην αμαρτία, **α.** ζω στην παρανομία. (Λαϊκό τραγούδι: *για μιας γυναίκας συμβουλή, ξημέρωσε μια χαραυγή να ζω στην αμαρτία, ω ω ω και μες στη δυστυχία*). **β.** ζω ανήθικα, ζω στη διαφθορά, στην ακολασία: «έφυγε μικρή μικρή απ' το σπίτι της και ζει στην αμαρτία». (Λαϊκό τραγούδι: *με την παρέα που 'κανα ήτανε αλητεία· έτσι με καταντήσανε να ζω στην αμαρτία*)·

- η εν πολλαῖς αμαρτίαις περιπεσούσα γυνή, έκφραση με την οποία χαρακτηρίζουμε την ανήθικη γυναίκα, τη γυναίκα που έχει περιπέσει σε πολλά λάθη: «τή χώρισε, γιατί δεν μπορούσε να ζήσει άλλο με την εν πολλαῖς αμαρτίαις περιπεσούσα γυνή». Από το τροπάριο που ψάλλεται στον όρθρο και τον εσπερινό της Μ. Τρίτης, το οποίο έγραψε η βυζαντινή ποιήτρια (9^{ος} αιών.) Κασσία ή Εικασία, γνωστότερη με το όνομα Κασσιανή. «Κύριε, ἡ ἐν πολλαῖς ἀμαρτίαις περιπεσοῦσα γυνή, / τὴν σὴν αἰσθομένη θεότητα / μυροφόρου ἀναλαβοῦσαν τάξιν(...)». Είναι και φορές, που αντί της λ. *γυνή* χρησιμοποιείται άλλο ουσιαστικό του ίδιου γένους: «η εν πολλαῖς αμαρτίαις περιπεσούσα κυβέρνηση, πρέπει να παραιτηθεί || η εν πολλαῖς αμαρτίαις περιπεσούσα διοίκηση, πρέπει να λογοδοτήσει»·

- κάνω αμαρτία ή κάνω αμαρτίες, αμαρτάνω: «όποιος κάνει αμαρτίες, θα πάει στην Κόλαση»·

- λέω την αμαρτία μου, βλ. φρ. *τη λέω την αμαρτία μου*· βλ. και φρ. *να σου πω την αμαρτία μου*·

- να σου πω την αμαρτία μου, **α.** να σου ομολογήσω το λάθος μου, το σφάλμα μου: «να σου πω την αμαρτία μου, μετάνιωσα που βοήθησα αυτόν τον άνθρωπο». **β.** να σου αποκαλύψω το ευαίσθητό μου σημείο, τον κρυφό μου πόθο, το κρυφό μου πάθος ή την κρυφή μου άποψη, να σου μιλήσω με κάθε ειλικρίνεια: «να σου πω την αμαρτία μου, μόλις μου χαμογελάσουν λίγο με συμπάθεια, μου φεύγει αμέσως κάθε θυμός || να σου πω την αμαρτία μου, κι εμένα μ' αρέσει το ποτό || να σου πω την αμαρτία μου, έχω άλλη γνώμη γι' αυτόν τον άνθρωπο»·

- ξένες αμαρτίες, παρανομίες ή σφάλματα που δεν είναι δικά μου. (Λαϊκό τραγούδι: *απ' το φιλότιμό του κι απ' την καλή του την καρδιά για ξένες αμαρτίες καταδικάστηκε βαριά*)·

- ο δρόμος της αμαρτίας, βλ. λ. δρόμος·

- ο καρπός της αμαρτίας, βλ. λ. καρπός·

- παίρνω άφεση αμαρτιών, βλ. λ. [άφεση](#)·

- *παίρνω την αμαρτία πάνω μου*, αναλαμβάνω την ευθύνη για παράπτωμα, για σφάλμα άλλου: «άλλη φορά δε θα πάρω την αμαρτία πάνω μου, επειδή εσύ έχεις τα μυαλά πάνω απ' το κεφάλι σου!»·
- *παλιά αμαρτία*, το παλιό ερωτικό ταίρι, ο παλιός εραστής, η παλιά ερωμένη: «άργησα να 'ρθω, γιατί συνάντησα στο δρόμο μια παλιά αμαρτία μου και τα 'παμε λιγάκι στο πόδι». (Λαϊκό τραγούδι: *δεν έχεις το δικαίωμα ξανά να μου θυμίσεις μια αμαρτία μου παλιά που πάει να σβηστεί*)· βλ. και φρ. *είναι παλιά αμαρτία*·
- *πληρώνω αμαρτίες*, τιμωρούμαι για σφάλματα ή παρανομίες που έχω κάνει. (Λαϊκό τραγούδι: *μπελάδες και τραβήγματα ξενύχτια, φασαρίες, και ταχτικά τραβιόμουνα και πλήρωνα αμαρτίες*)·
- *πληρώνω ξένες αμαρτίες*, τιμωρούμαι για σφάλματα ή παρανομίες που έχουν κάνει άλλοι: «βαρέθηκα μια ζωή να πληρώνω ξένες αμαρτίες»·
- *πληρώνω παλιές αμαρτίες*, **α.** υφίσταμαι τις συνέπειες από παλιά μου λάθη, που εξακολουθούν να έχουν αντίκτυπο στη ζωή μου: «δεν μπορεί να βρει δουλειά, γιατί έχει τη ρετσίνα του καταχραστή και πληρώνει ακόμη παλιές αμαρτίες». **β.** εξοφλώ παλιά χρέη: «απ' όσα λεφτά βγάζω μου μένουν ελάχιστα, γιατί πληρώνω παλιές αμαρτίες»·
- *προφάσεις εν αμαρτίαις*, βλ. λ. [πρόφαση](#)·
- *σαν αμαρτία*, οτιδήποτε είναι πάρα πολύ ελκυστικό, οτιδήποτε βάζει σε πειρασμό κάποιον: «τις θέλω τις γαρίδες σαν αμαρτία, όμως ο γιατρός μου τις έχει απαγορέψει, γιατί έχουν πολλή χοληστερίνη || συνόδευε μια γυναίκα, τι να σου πω, σαν αμαρτία!». (Λαϊκό τραγούδι: *σ' αγαπώ σαν αμαρτία, σε μισώ σαν φυλακή, κόψε με αν θες στα τρία, στάλα αίμα δε θα βγει*)·
- *σιχαίνομαι σαν τις αμαρτίες μου (κάποιον ή κάτι)*, απεχθάνομαι πάρα πολύ κάποιον ή κάτι: «δε θέλω ούτε να τον δω αυτόν τον άνθρωπο, γιατί τον σιχαίνομαι σαν τις αμαρτίες μου || ούτε ν' ακούσω δε θέλω για κουκιά, γιατί τα σιχαίνομαι σαν τις αμαρτίες μου»·
- *σώθηκαν οι αμαρτίες*, πέρασαν πια οι δυσκολίες: «τώρα που σώθηκαν οι αμαρτίες, θα μπορέσουμε να προχωρήσουμε πιο γρήγορα τη δουλειά»·
- *τη λέω την αμαρτία μου*, ομολογώ, παραδέχομαι το σφάλμα μου, παρόλο που δε με κολακεύει: «α, το ποτό μ' αρέσει πολύ, τη λέω την αμαρτία μου || παρόλο που είμαι παντρεμένος, μ' αρέσουν οι πιτσιρίκες, τη λέω την αμαρτία μου». Πολλές φορές, της φρ. προτάσσεται το *α, εγώ*·
- *τι αμαρτία!* **α.** δηλώνει ατυχία, κακοτυχία: «τι αμαρτία, ρε γαμώτο! Αρρώστησε αυτός που θα μας έκανε το πάρτι, κι έτσι αναβλήθηκε προς το παρόν». **β.** δηλώνει συμπάθεια στην ατυχία, στην κακοτυχία κάποιου: «τι αμαρτία να μην περάσει στο πανεπιστήμιο το παιδί, ύστερα από τόσο διάβασμα που έκανε! || τι αμαρτία! Τόσο όμορφη γυναίκα και να είναι κουτσή!»·
- *το σπίτι της αμαρτίας*, βλ. λ. [σπίτι](#)·
- *το τρίγωνο της αμαρτίας*, βλ. λ. [τρίγωνο](#)·